

Aditz sintagmaren barne-argumentuen hierarkia komuntzadurarik gabeko testuinguruetan¹

The hierarchy of internal VP-arguments in agreementless contexts

Javier Ormazabal*

Hizkuntzalaritza Teorikorako Taldea (HiTT)
Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

ABSTRACT: The aim of this work is to contribute to clarify the hierarchy of the VP-internal arguments in Basque through the analysis of structures that have not been used with that goal so far. I identify a set of agreementless syntactic contexts —the different *-tze* nominalizations and participial structures, coordinated constituents, agreementless imperatives, some modal contexts— and compare them to inflected clauses. A systematic analysis of reciprocals in the *Euskal Prosa Gaur (EPG)* corpus shows that the hierarchy is the opposite in the two structure types, a result that only may be attributed to some transformation at the syntactic level. Constituent order aside, we may also conclude that the lack of overt agreement in all these structures is not a morphological «gap» but the symptom and consequence of the lack of the corresponding syntactic process. If that is right, agreement and Case must be autonomous processes, given that when there is no agreement we must look for the source of Case somewhere else.

KEYWORDS: agreement; argument hierarchy; nominalizations; coordinated structures; imperatives; Case.

¹ Euskararen gramatikaren beste hainbat alorretan bezala, gure Jose Ignacio artikulu honetan jorrazten ditudan gaietan ere aitzindaria izan da hein handi batean. Harrituko nintzateke beste hainbat gairekin gertatu ohi denez gai honetan ere ikuspuntu desberdinak edo kontrajarriak izango ez bagenu, baina gure diferentziak ez dira maila zientifikotik haratago inoiz joan. Azken urteotan gure bideak oso gutxitan gurutzatu badira ere, oroitzapen onak ditut Donostian eta, batez ere, Gasteizko kaleetan zehar, Myriamekin eta Josebarekin izaten genituen eztabaida bukaezinak —Joseba, Myriam eta Jose Ignacio tartean egonik, ezin daitezke bestelakoak izan— eta umorez beterikoak.

Lan hau Hizkuntzalaritza Teorikorako Taldearen (HiTT) *Euskal Unibertsitate Sistemako Taldeak* deialdiaren barruko IT1396-19 eta IT1537-22 proiektuei esker burutu ahal izan da.

* **Harremanetan jartzeko / Corresponding author:** Javier Ormazabal. Hizkuntzalaritza eta Euskal Ikasketak Saila - Letren Fakultatea (UPV/EHU). Unibertsitateen ibilbidea, 5 (01006 Gasteiz). – ormazabal.linguistics@gmail.com – <https://orcid.org/0000-0002-9774-8247>

Nola aipatu / How to cite: Ormazabal, Javier (2023). «Aditz sintagmaren barne-argumentuen hierarkia komuntzadurarik gabeko testuinguruetan», *ASJU*, 57 (1-2), 757-772. (<https://doi.org/10.1387/asju.25995>).

Jasoa/Received: 2023-09-24; Onartua/Accepted: 2023-11-17.

ISSN 0582-6152 - eISSN 2444-2992 / © UPV/EHU Press

Lan hau *Creative Commons Aitortu-EzKomertziala-LanEratorririkGabe 4.0 Nazioartekoa* lizentzia baten mende dago

LABURPENA: *Lan honen xedea euskarazko AS-barneko argumentuen arteko oinarrizko hierarkia orain arte helburu horrekin erabili ez diren testuinguru sintaktiko batzuen bidez argitzen laguntzea da. Horretarako, ageriko komunztadurarik gabeko egitura desberdinak identifikatzen ditut —TZE nominalizazio eta partizipio egitura desberdinez gain, osagai koordinatuak eta aginterazkoak, aditz aspektual eta modalen zenbait testuinguru— eta perpaus jokatuak jokoarekin erkatzen. Euskal Prosa Gaur (EPG) corpuseko elkarkarien analisi sistematikoak erakusten du hierarkia alderantzizkoa dela bi egitura motetan, eta iraulketa hori bakar-bakarrik sintaxi mailako eragiketa baten ondorioa izan daitekeela. Hurrenkeraz gain, ikus dezakegu egitura hauetan guztietan komunztadura ez agertzea ez dela «butsune» morfologiko bat, komunztadurari dagokion prozesu sintaktikoaren faltaren sintoma eta ondorioa baizik. Hala bada, komunztadura eta kasu erkaketa zeharo prozesu autonomoak behar dute izan, komunztadura erlaziorik ez dagoenean kasu erkatzearen iturria komunztadura ez beste leku batean bilatu behar dugunez.*

HITZ GAKOAK: *komunztadura; argumentu-hierarkia; nominalizazioak; perpaus koordinatuak; agintera; Kasua.*

1. Sarrera: perpausaren DetS argumentuen hierarkia

Sintaxiarrien artean euskararen perpaus egitura konfigurazionala dela ez da eztabaidatzen den zerbait gaur egun. Eztabaidaren pil-pilean dago, berriz, konfigurazio hori zein den eta hori erabakitzeke irizpide egokiak zeintzuk izan daitezkeen. Horien artean luze jo duen eztabaida bat (1) bezalako egitura ditransitiboan argumentuen hurrenkera hierarkikoarena da.²

- (1) Nire amak aitari prakia gorria ekarri dio.

Deskripzio mailan, egitura hauekin hainbat ezaugarri lotu dira literaturan; horietako batzuk nolabaiteko akordioa lortu dute urteetan zehar. Adibidez, egitura hauetan badaude argudio sintaktiko eta morfologikoak komunztaduradun datiboak izen sintagmak direla —eta ez postposizio sintagmak— erakusten dutenak, lan askotan argudiatu bezala (Hualde 1986; Elordietza 2001; Albizu 2001; Oyharçabal 2010; Etxepare 2014; Fernandez 2014; Pineda 2014; besteak beste). Halaber, adostasun orokorra dago ikerlarrien artean perpaus ditransitiboetako aditzarekin komunztadura erakusten duten hiru osagai gramatikalen arteko hierarkia kanonikoa (2)-koan zehazten dena dela:

- (2) Subjektua_{ergatiboa} > Zehar Osagarria_{datiboa} > Osagarri zuzena_{absolutiboa}

Euskararen hitz hurrenkera askea kontuan izanda, askotan zaila da argumentuok euren lekuan iltzatzea, baina zehar objektua osagarri zuzena baino gorago dagoela erakusten duten anitz frogak aurkeztu dira (Fernández 1997; Montoya 1998; Elordietza 2001; Arregi 2003; Oyharçabal 2010; besteak beste). Argudio hauetako bat errepikatzearen, azter dezagun ondoko kontrastea:

- (3) a. Jon_i ez zen ohartu *pro*_i bere burua_i aipatzen niola.
b. *Jon_i ez zen ohartu *pro*_i bere buruari_i aipatzen niola.

² Ez da eztabaida bakarra. Ez da gutxiagokoa, adibidez, antisimetriaren vs. buru-parametroaren inguruko eztabaida korapilatsua; gai honen inguruan ikusi, batez ere, Arteatz, Artiagoitia & Elordietaren (2008) liburuko sarrera eta bertako artikulua sorta eta erreferentziak —haien artean Elordietza (2008) bereziki—. Ikusi, baita ere, Haddican (2004) eta Etxepare & Haddican (2017).

(3a)-ko menpeko zehar objektuaren posizioko argumentu isilak absolutiboan agertzen den anafora (*bere burua*) uztar dezake. Kontrako erlazioa, berriz, osagarri zuzen posiziotik datiboko anafora uztartzea, ezinezkoa da (Oyharçabal 2010). Asimetria honek erakusten duenez, datibo komunztaduradun perpaus jokatueta, zehar objektuak osagarri zuzena o-mandatzen du, hortaz, gorago dago egituran. Oyharçabalen froga hau bereziki adierazgarria da, uztartzailea izenordain isila izanik, perpausaren balizko osagaien arteko segidarekin jolasteko aukerak murrizten direlako, A²-mugimenduen bidez iraultzeko faktoreen eragina kontrolatuz.

(3)-ko komunztadura posizioen hierarkiari buruz eztabaida gutxi badago ere, teoria bihurtzailean honek ez du ziurtatzen oinarrian argumentuak hurrenkera berean sortu direla euren θ -posizioan, eta maila honetan eztabaida gehiago dago, bai euskararen gramatikaren eremuan baita beste hizkuntzenetan ere. Ikertzaile askoren arabera (Elordietza 2001; Oyharçabal 2010; Etxepare & Oyharçabal 2009, 2013; besteak beste) oinarritzko θ -egituran ere hierarkia bera dugu —hau da, aurrekoan bezala absolutiboa datiboa baino beheiago sortzen dela— baina saio gutxi egin dira proposamena enpirikoki finkatzeko. Oyharçabal (2010) saiatzen da argudiatzen, *-na* eta *bakoitza* distributiboen portaeran oinarriturik, zehar objektua osagarri zuzenaren gainean dagoela deribazioaren une guztietan, baina ez dut uste argudioa borobila denik. Har dezagun *bakoitza*-ren kasua. Haren ustez, (4) adibideak erakusten du ez bakarrik datiboa bere komunztadura posizioan absolutiboa baino gorago dagoela, baita ere erlazio hierarkiko hori deribazio osoan zehar apurtu ez den hurrenkera dela:

(4) *Irakasleak ikasle bati liburu bakoitza eman zion.

Argudioa da oinarrian *liburu bakoitza* osagarri zuzena *ikasle bati* zehar objektuaren gainean egongo balitz, maila horretan *bakoitza*-ren o-komando baldintza estrukturala beteko litzatekeela eta esaldiak ona izan beharko lukeela. Baina *bakoitza*-ren baldintza azaleko hierarkiari dagokiola ematen du eta, Oyharçabalek iradokitzen duenaren kontra, deribazioek ez dituzte sakonean suerta daitezkeen irakurketak «gordetzen». Haren beste adibideek *bakoitza*-ren sintagma mugitzen denean konfigurazio gokia sor dezakeela erakusten dute, ez *bat* duen DetS-a kuantifikatzailearen gainetik mugitu daitekeela.³

Zehar objektua objektu zuzenaren gainean sortzen dela proposatzeko teoria barneko argumentuak ere plazaratu dira, deribazioaren baldintzekin lotuak behinik behin, baina kontrako ordena justifikatzeko argumentu teorikoak ere badaude.⁴ Gainera, inakusatibo datibodunen azterketan, ikerlanek bi aditz mota identifikatu dituzte (ikus Rezac 2008, 2009; Albizu 2009, 2011; Fernández 2014; besteak beste):

³ Kontrakoa iradoki zezakeen kasu bakarra (i) adibidearen egitura da —bere (55) adibidea:

(i) Nik eman nion liburu bat ikasle bakoitzari

Adibide honetan [liburu bat] sintagma [ikasle bakoitza]-ren ezkerrean agertzen da eta, hala ere, *bakoitza bat* uztar dezake; baina ikusi aditz jokaturia ere bi sintagmen ezkerretara agertzen dela. Itxura guztiz, [ikasle bakoitzari] sintagma bere komunztadura posiziotik goragoko foko/topiko posizio batera mugituta dago (ikus Etxepare & Uribe-Etxebarria 2008 eta bertako erreferentziak), eta o-mando erlazioa InfiS barneko A-erlazioak komunztadura posizioan dauden argumentuen artean gauzatzen da.

⁴ Bi posizio teoriko kontrajarri nagusien konparazio baterako, ikusi Fernández (2014: § 1.4) eta bertako erreferentziak.

oinarrizko ABS > DAT hurrenkera erakusten dutenak (5a) eta DAT > ABS hurrenkera hierarkikoan sortzen direnak (5b) (Artiagoitia 2001a,b; Etxepare 2014; Fernández 2007, 2014; Rezac 2008, 2009; Albizu 2009, 2011; Fernández & Ortiz de Urbina 2010, eta bertako erreferentziak).⁵

- (5) a. mutila bere aitari hurbildu zitzaion
b. mutilari etxe zaharra gustatzen zitzaion

Gainera, *hurbildu* iragangaitzaren —eta beste egoera aldaketa aditzen— kasuan argumentuak ABS > DAT hurrenkera sortzen badira, ez dirudi inkoatibo-kausatibo txandakatzean *hurbildu* aditzaren bertsio iragankorra DAT > ABS hurrenkera sor daitekeela oso erraz argudia daitekeenik, postposizio lokatiboen bertsioan zaila den bezala:

- (6) a. Umea hurbildu zitzaion.
b. Lagunak umea hurbildu zion.
- (7) a. Umea etxera hurbildu zen
b. Lagunak umea etxera hurbildu zuen.

Beraz, egitura ditransitiboetan «iraultze» bat gertatzen den edo zenbaitetan gerta daitekeen ala ez arazo enpirikoa da, eta horrelako konfigurazioak baleude nola deriba daitezkeen sistemaren arkitekturaren inguruko eztabaida formala litzateke, eztabaida horrek ondorio teorikoak dituelarik.

Oinarrian hierarkia ABS > DAT dela ondorioztatzeko argumenturik sendoena, nire ustez, Iparraldeko komunztadurarik gabeko datiboen azterketatik dator. Ezaguna denez, euskalki hauetan, testuinguru askotan, datibo argumentua komunztadurarekin edo gabe ager daiteke:

- (8) a. Amak semeari ogia igorri dio.
b. Amak ogia igorri du semeari.

Ikerketek erakutsi dute datibo-komunztadurarik gabeko egitura hauek ez dituztela NOR-NORI-NORK egitura arruntek dituzten propietate berberak: alde bate-tik, komunztadurarik gabeko datiboa postposizioen kategoriakoa da, PostpS (Albizu 2001; Etxepare & Oyharçabal 2013; Etxepare 2014; Fernández 2014; Odria 2014, 2017; Ormazabal & Romero 2017, eta bertako erreferentziak). Bigarrenik, erakutsi da (8a) eta (8b)-ko datiboek posizio desberdina okupatzen dutela egituran (Albizu 2001; Etxepare & Oyharçabal 2009, 2013; Ormazabal & Romero 2017; besteak beste). Ez hori bakarrik, egitura ditransitiboetan absolutibo argumentua datiboa o-mandatzen duen posizio batean dagoela ikus daiteke, (9)-ko bikote minimoak eta (10)-ko adibideek argi erakusten dutenez, argumentu absolutiboak datiboan dagoen anafora uztartzen baitu (Ormazabal & Romero 2017: (19)-(20) adibideak):

- (9) a. *Jon eta Miren_i ez ziren ohartu *pro*_i **elkarri**_i lotu nizkiola
b. Jon eta Miren_i ez ziren ohartu *pro*_i **elkarri**_i lotu nituela

⁵ Aipatu lan hauetariko askoren arabera, deribazioan absolutiboak subjektu posizioan bukatzen du bi egitura motetan. Hala bada, badugu testuinguru bat zeinetan oinarritzko egituran beherago sortutako argumentuak —absolutiboa, kasu honetan— datiboaren gainetik goragoko subjektu posizioa gurutzatzen duen, o-komando erlazioak iraulliz.

- (10) a. Arbelbide (1895: V)
 Nork uste duzu **elkharri** iratxiki dituela bi gauza horiek?
 b. Abbadie (1887-1903: «Har ogi bi jaleak»)
 [harrak] lotzen ditu elgarri bortz sei ogi bihi.

(9)-ko adibideak Maia Duguine eta Beñat Oyharçabali egin genien galdetegi txiki batetik aterata daude. Arbelbide eta Abbadie-renak ez dira adibide solteak; 2017 urtean bi saio desberdin egin nituen *Euskal Klasikoen Corpusa (EKC)* aztertzeko; bietan corpuseko lapurterazko testu guztiak ustiari nituen parametro desberdinak erabiliaz. Lehenean, Etxepare & Oyharçabalen (2013) sailkapenean komunztadurarik gabeko datiboa onartzen duten aditzen corpuseko agerraldi guztiak jaso nituen eta eskuz analizatu. Lan hori Ormazabal & Romero (2017) lanean proposatzen dugun azterketa diakronikoaren oinarri enpirikoa da, gaiaren ikerketako beste lanetan eztabaidatzen diren hainbat adibiderek (batez ere, Ortiz de Urbina 1995; Pikabea 1993; Fernández & Landa 2009; Fernández, Ortiz de Urbina & Landa 2009; Etxepare & Oyharçabal 2013; Etxepare 2014) eta *Orotariko Euskal Hiztegia*-n (Mixelena & Sarasola 1987-2005) ematen diren zenbait iruzkinekin osatuta. Argitaratu gabeko bigarren lan batean (2017) lapurterazko testuetako *elkar* eta bere aldaeren agerraldi guztiak aztertu nituen. Lan horretan ondoriozta daitekeenez, absolutibo argumentuak datibozko elkarkaria uztartzea oso ohikoa da —batez ere *-TZE* perpausetan (nominalizazioetan) baina baita ere (10) bezalako perpaus jokatuetan— baina agertzen diren adibide guzti-guztiek komunztadurarik gabeko datiboa dute.

Hori dena kontuan izanda, badirudi arrazoi sendoak daudela aditz ditransitiboen zenbait testuingurutan ere argumentuen arteko hurrenkera hierarkikoa (ERG) > ABS > DAT dela ondorioztatzeko, nahiz eta datiboa eta absolutiboaren arteko hurrenkera eratorria kontrakoa izan komunztadura erlazioak tartean. Hala ere, badira emaitza hauei jar dakizkiekeen bi eragozpen: batetik, semantikoki eta sintaktikoki justifikatzen zaila bada ere (ik. Ormazabal & Romero 2017), batek argudia lezake oinarrian beregainak diren bi egituraren aurrean gaudela, bata komunztaduradun egitura, DetS datiboa absolutiboaren gainean proiektatzen duena, eta bestea komunztadura gabeko PostpS datiboa absolutiboaren azpian duena, eta bi egitura hauek ez lirateke deribazioan loturik egongo (Etxepare & Oyharçabal 2010; Etxepare 2014; besteak beste). Bestetik, egitura hauetan datiboa komunztadura posiziora igo ez denez, posible da absolutiboa datiboa baino behiago sortu izana, ABS > DAT hurrenkera absolutiboaren komunztadura posiziorako mugimenduaren ondorioa delarik, zenbait inakusatiboren egituren antzera.

Ondoko atalak ikerketa enpiriko baten deskribapena eta haren ondorioen eztabaida dira. Bertan, Iparraldeko euskalkietan ez ezik orokorrean euskarazko argumentuen arteko oinarriko hurrenkera argitzeko beste metodo bat bilatzea eta berau erkatzea dut helburu. Horretarako, batere ageriko komunztadurarik erakusten ez duten testuinguru desberdinak aztertuko ditut. Burura berehala etortzen diren era desberdinetako *-TZE* perpaus (11a-b) eta egitura partizipialetan (11c) gain, bilatzen ditugun baldintzak bete ditzaketen beste bizpahiru testuinguru identifikatu ditut: koordinazioaren osagaien arteko aditz laguntzailerik gabeko perpausak (11d), joka-

tugabeko inperatiboak (11e) eta, agian, aditz aspektual eta modalen zenbait testuinguru (11f):⁶

- (11) a. Praka gorria aitari bidaltzea erabaki nuen.
 b. Amak aitari praka gorria bidaltzeko eskatu zidan.
 c. Aitari praka gorria eramanda, lasai gelditu nintzen.
 d. Praka gorria aitari eraman eta lanean jarriko naiz.
 e. Aitari praka gorria eraman!
 f. Ez dago aitari praka gorria eraman beharrik.

Egitura horietan aditzaren argumentuen arteko hurrenkera hierarkikoa zehazteko asmoz, *elkar* anaforaren portaera analizatuko dut. Hausnarketa azkar batek dagoneko aurreratu diezakiguke hauetako zenbait egituratan espero ditzakegun emaitzak, ez baita zaila absolutibo argumentuak datibozko elkarkaria uztartzen duen testuinguruak aurkitzea eta, hauek nahiko naturalak diruditen bitartean, kontrako erlazioa zaila da irudikatzea.⁷

- (12) a. Munduko su guztiak elkarri erantsiz egingo litzatekeen sua. (*Euskaltzaindiaren hiztegia*)
 b. Terminoak elkarri lotzeko bilaketa-operadoreak erabili behar dira. (Bizkaiko aldizkari ofiziala)
 c. Horrek aukera eman zuen pintura, eskultura eta arkitektura elkarri uztartzeko. (*Wikipedia*)

Hala ere, corpus analisi zehatz batekin —kasu honetan *Euskal Prosa Gaur* (EPG) corpusarena— emaitza hauen hedadura zehaztuko dut hurrengo atalean. ABS eta DAT argumentuen hurrenkerari buruzko berehalako ondorioetatik haratago, ikerketatxoak egitura hauen barneko erlazioen eta, ondorioz, euskararen kasu/komunztadura sistemaren ezaugarri orokor interesgarri batzuk ere azalarazten ditu bide batez. Hauetako batzuei 3. atalean eutsiko diet labur-labur.

2. Aditzaren barne-argumentu hurrenkera *Euskal Prosa Gaur* (EPG) corpusaren argira

2.1. Corpusaren arakatzearen gorabehera zenbait

Esan bezala, lanaren helburua elkarkariek bat ere komunztadurarik gabeko testuinguruetan duten portaeraren azterketaren bidez aditz ditransitiboen barne-argumentuen antolaketa hierarkikoari begiratzea da, eta horretarako *elkar* aztertu dut *Euskal Prosa Gaur* (EPG) corpusaren barruan. *EKC* ez bezala, *EPG* corpora etiketatuta dago eta horrek bilaketaren baldintza morfologikoak zehazkiago egokitzeko aukera ematen zidan.

⁶ Azken testuinguru honen inguruan Fernándezek (2014) saio interesgarri bat aurkezten du, hemen aurkeztuko dudana bestelako metodologia erabilia.

⁷ Keine & Mendiak (2020) elipsiarekin lotura duten hainbat egitura tratatzen dituzte PCC-ren ildora. Zoritxarrez egitura hauek ezin dira corpusean zuzenean testatu. Itzuliko naiz euren analisiari buruz bi iruzkin egiteko 3. atalean.

Lehen saioa Ormazabal & Romero (2017) lanaren argitaratzea eta Ane Odriaren tesiaren (Odria 2017) defentsaren garaian egin dago. Hau da, bilaketak 2017ko abuztuan hasi eta 2018ko urtarrilean bukatu nituen (azkena 2018/01/28-koa da), eta aipatu bi lan horien ildotik sortutako eztabaida baten testuinguru teorikoa zegoen tartean. Bilaketa horietan, absolutibo plurala eta elkarkaria datiboan (hitz kopuru tarte baten barruan) erakusten duten adibide guztiak (13a) eta, alderantziz, datibo plurala eta absolutibozko elkarkariarekin batera (13b) aztertu nituen. Badaezpada, alderantzizko hurrenkera erakusten duten adibideak ere kontuan izan nituen (14), baina multzo horretan ez da datibo eta absolutiboaren harreman hierarkikoa argitzeko adierazgarria izan daitekeen adibiderik agertzen, espero zitekeenez.

- (13) a. [ABS + PLUR] 3 [elkar + DAT] → [688 agerraldi]
 b. [DAT + PLUR] 5 [elkar] → [11 agerraldi]
- (14) a. [elkar + DAT] 3 [ABS + PLUR]
 b. [elkar + ABS] 3 [DAT + PLUR]

Lehen emaitza aipagarria zera da, DAT > *elkarkaria* segida erakusten duten adibideen kopurua oso txikia dela (11 agerraldi besterik ez corpus osoan) eta bertan ez dagoela adibide bat ere zeinetan datibo argumentuak absolutibozko elkarkari bat uztartzen duen, ez perpaus ez-jokatueta ezta jokatueta ere. Are gehiago, ez dago adibide bat ere non ergatibozko subjektuak absolutibozko *elkar* uztartzen duen datiboaren gainetik pasatuz; datibo plurala agerian dagoen kasu guztietan, hurbilago dagoen subjektu isil batek uztartzen du anafora, (15)-ean bezala:

- (15) Bidea eman zien horrek gure arbasoei [pro elkar laguntzeko], beste hominidoek edo tximinoek izan ez zuten moduan. (Edu Lartzanguren, *Berria*, 2006-02-22)

Hori emaitza harrigarria da, guztiok aurreikusiko genuenaren kontrakoa, goian aipatu bezala gaia jorratu duten ikerlari guztiek komunztaduradun datiboa absolutibo argumentua baino gorago dagoela argudiatu dutelako. Ondorioz, agertzen ez diren egiturak espero zitezkeen konbinazio bakarrak lirateke, Oyharçabalen adibide bikote minimoak argi erakusten digun bezala.

Hein batean arrazoi horregatik eta, orokorrago, euskararen kasuan horren nonnahikoak diren *pro-drop* eta osagaien hurrenkera askearen faktoreak ere analisisan sartu ahal izateko, artikulua hau idazten ari nintzela bigarren azterketa bat (2022ko uztailetik azarora bitartean) egitea erabaki nuen eremua zabaltzen zuena. Beraz, bigarren saio honetan EPG corpuseko *elkar* izenordainaren agerraldi guzti-guztiak datiboan (*elkarri*) zein absolutiboan (*elkar*) jaso eta euren testuinguru sintaktikoak aztertu ditut:

- (16) a. [elkar + DAT] → [3784 agerraldi]
 b. [elkar + ABS] → [3790 agerraldi]

2.2. Elkarkaria testuinguru jokatueta

Goiko arazoari lehenbailehen eusteko asmoz, [elkar + ABS]-en corpusaren ia erdia (lehen 1750 adibideak) aztertuta, ondoriozta dezaket bertan agertzen diren aditz guz-

ti-guztiak NOR-NORK aditzak direla eta ez dela lagin osoan datibo bat ere agertzen elkarkariaren inguruan, ez agerikoa ezta inplizitua/isila ere. Badaezpada, nire galdetegiaren arazo bat egon zitekeen saiheste aldera, azken saio bat egin nuen datiboak absolutibozko *elkar* uztartzen duten adibideak bilatzeko. Corpusa morfologikoki ondo etiketatuta dagoela baliatu nuen elkarkari absolutiboa NOR-NORI-NORK aditzekin konbinatuta agertzen den kasuen multzoa jasotzeko baina honetan ere, adibideak oso gutxi izateaz gain, ez dago gure ikerketarako baliagarria izan daitekeen kasu bat ere.⁸

(17) [*elkar* + ABS] 3 [Nor-Nori-Nork Aditza] → [31 esaldi]

Ondorioz, goian aipaturiko argumentu teoriko eta enpiriko guztiek NORK > NORI > NOR hierarkia babesten dute, baina *EPG* corpuseko elkarkariaren analisiak ez du horren aldeko zantzu txikiena ere erakusten.⁹

Perpaua jokatuena portaerarekin bukatzeko, espero zitekeenez, elkarkari bat duten esaldi guztiak kontuan hartzen baditugu, gehien-gehienetan subjektua da elkarkariaren uztartzailea, berdin da *elkar* datibo posizioan egon (18a) zein absolutiboan (18b):

- (18) a. Enpresako gerenteak eta grebalariek salaketak aurkeztu dizkiote elkarri atzoko liskarragatik. (*Berria*, 2004-06-24)
b. Noizbait elkar ikusteko aukera bagenu...

Orokorra da, baita ere, subjektu absolutiboak datiboa uztartzea predikatu iragan-gaitzekin. Adibideen aditzak «behe datiboak» deitu izan direnak dira, hau da oinarrian ABS > DAT erakusten dutenak, agian (20)-ko adibideen salbuespenarekin:

- (19) a. moldakaitz antzean trebeki, [...] gure besoak elkarri lotu zitzaizkion. (Ch. De Lacos, *Harreman arriskutsuak* [itz. J. Muñoz, 1997]: 52)
b. Etxartea lasterregi ilundu zen, hormak elkarri hurbildu zitzaizkion, eta sabaiak kuzkurtu egin ziren. (D. Thomas, *Artistakume baten erretratua* [itz. Koro Navarro, 1999]: 14)

⁸ Adibide guztiak hitanozko formak (ia) edo, aurreko bilaketan bezala, hutsak (ib-c) dira, azken hauek corpus barneko bilatzaileak muga sintaktikoak aurkitzeko ezintasunaren ondorioak:

- (i) a. Elkar maite diagu
b. Orduan [elkar laztantzeari] ekin genion
c. Bidea eman zien gure arbasoei [elkar laguntzeko]

⁹ Kontrara, harrigarriki hiru adibide aurkitu ditut zeintzuetan absolutibo pluralak datibozko elkarkaria testuinguru jokatueta uztartzen duen:

- (i) a. Joskera edo sintaxiari dagokion aldetik, esan nezake nereak omen diren bizi-puska sintagmatikoak elkarri josiko lizkioketen orratz eta bizi-hari paradigmatorik ez dudala uste kausi litekeenik. (Segurola, *Gaur ere ez du hiltzeko eguraldirik egingo*, 2005)
b. Auskalo ze itxura izango duen trasteak, piezak elkarri jotzen dizkiotenean. (Harkaitz Cano, *Belarraren ahoa*, 2004)
c. Atzeko eskuin hanka eta aurreko eskuin hanka elkarri estekatzen dizkio. (J. M. Coetzee, *Lo-tsaizuna*, 2004).

Egia esan, adibideak oso gutxi izateaz gain nahiko bitxiak direla esango nuke, eta zaila da hortik inolako ondorio sendorik ateratzea, baina corpusean horrelako hiru adibide egotea eta erraz espero zitekeen kontrako egitura bat ere ez agertzea zer pentsa ematen duen emaitza bitxia da gero.

- c. [fosfato, oxalato eta azido urikoaren kristalak] batzuetan bai, eransten zaizkio elkarri, eta harriak eratzen dituzte, oso mingarriak giltzurrunean edo ureterrean trabaturik geratzen direnean (J. Lenihan, *Giza gorputza lanean* [itz. I. Aldasoro, 2006]: 200)
- (20) a. Horrengatik, elkarri gogaikarri baldin bazaizkio, ez da, urrundik ere, gauza bera maite duten aldetik ez eta izaeran bat datozen bezainbatean. (Spinoza, *Etika* [itz. P. Xarriton, 1997])
- b. Nahi nukkeen halaber gutun sobera luze batzuk mozteko baimena izan, haietariko anitzetan elkarri guztiz ere arrotz zaizkion sujetak aipatzen baitira, bereizirik, eta ia iragaitzarik gabe. (Ch. de Laclos, *Harreman arriskuak* [itz. J. Muñoz, 1997])

Haien artean ez dira gutxi perpaus jokatuan datibo komunztadura falta dutenak —ez Iparraldeko idazleen lanen artean bakarrik, hegoaldekoenetan ere— edo komunztadura korapiloak sortzen dituztenak, aditz ditransitiboekin (21) zein inakusatibo datibodunekin (22):

- (21) a. Emaztearekin eta egurgileekin geroxeago ukan zuen elkarriketa airosak elkarri lotzen zituen adiskidantzari buruzko zalantzak oro haizatzen zituen. (Toti Mtz. De Lecea, *Hautsi da katea* [itz. E. Touyarou, 2004])
- b. Sexuak elkarri lotzen gaitu. (L. Elberdin, *Sexua noiznahi*, 2005)
- (22) a. bere osagaiak elkarri halabeharrez egokitzen ez direnean (I. Kant, *Arrazoimen hutsaren kritika* [itz. I. Uribarri, 1999]: 291)
- b. Zenbait hilabete lehenago Europako bi oilar zaharrak [...] elkarri lotu ziren berriz. (A. Epalza, *Lasto sua*, 2005)
- c. Elkarri dagozkien aldeak (sic) proportzionalak direnean eta haien angeluak berdinak direnean banan-banan (D. Guedj, *Loroaren teorema* [itz. J. Muñoz, 2006]: 159)

2.3. Elkarkaria jokatu gabeko testuinguruetan

Goian aipatu ditudan komunztadurarik gabeko testuinguru guztietan nahiko ohikoa da ABS pluralak datiboazko elkarkaria uztartzea egitura ditransitiboetan. Ohikoena, noski, *-TZE* perpausenak dira.¹⁰

¹⁰ Kontuan izan behar da absolutibo-datibo jokabidea duten aditz asko —gehienak ez badira— inkoatibo/kausatibo txandakatzean sartzen diren egoera aldaketa aditzak direla. Hori kontuan harturik, baztertu ditut egitura inakusatibotzat har daitezkeen adibide guztiak: hasteko, adibideen interpretazioak berak hala iradokitzen duen kasuetan:

- (i) a. Ezaugarri formalei dagokionez, elkarri jositako zenbait koaderno osatutako ezkuizkribu honek, indartzeko, pergaminotako azalak zituen erantsirik. (A. Gorostitzu, *Berria*, 2004-02-19)
- b. Ez dakigu zerk eragozten dien fosfato, oxalato eta azido urikoaren kristal mikroskopikoei elkarri eranstea eta harriak eratzea giltzurrun normalean (J. Lenihan, *Giza gorputza lanean*, [itz. I. Aldasoro, 2006])

- (23) a. Hari-mutur pare bat neure buru barruan elkarri lotzeko behar izan nuen denbora, hain zuzen. (I. Mujika Iraola, *Gerezi Denbora*, 1999)
- b. Kanpoko eragileak - Hegoaldearen konkurrentzia - eta barneko eragileak - aldaketa teknologikoak - elkarri kontrajartzea, izan ere, artifiziala da hein handi batean. (J. Adda, *Ekonomiaren globalizazioa* [itz. K. Navarro, 2004])
- c. Bata, aitzindarien lanen berreskuratze eta aldarrikapena; bestea, literaturak (letrak elkarri josteak) eskaintzen dituen aukeren aurkikuntza eta ikerketa. (I. Aranbarri, *Hitzak eta giltzak*, 2001)
- d. Bikain asmatu zuen bi ezaugarri horiek elkarri uztartzen; hainbeste, non Donostian, Sarriegirengana jotzen baitzuten, ezinbestean, ereserkia behar zuten kaleko konpartsa guzti-guztiek. (Askoren artean, *Rataplán*)

Ez dira falta, halaber, aditz laguntzailerik gabeko menpeko perpausen eta inperatiboen adibideak:

- (24) a. Liburu biak elkarri josi ondoren [...] (Ch. De Laelos, *Harreman arrisku-tsua* [J. Muñozek itzulia, 1997])
- b. Pasadizo bi horiek elkarri lotuz gero ondoriotzat ateratzen denez, [...] (E. Jimenez, *Hemingway eta euskaldunak zerbitzu sekretuan*, 2003)
- c. Lagunik potoloena jarriko zen bizkar emanda arbolaren kontra, bi esku-txokoak lotu zilborrondoan, hatzak elkarri sardean gurutzatuz, (P. Perurera, *Trapuan pupua*, 2001)
- (25) a. Josi zapiak elkarri, bost alde batetik eta sei bestetik; seigarren zapia tolestaturik jarriko duzu oihal-etxolaren aurrealdean. (*Elizen arteko Biblia*, 2004)
- b. Egiak elkarri josi, ez egiaren sekuentzia bat egia huts balitz bezala eman. (I. Aranbarri, *Hizlandia*, 2006)

Bukatzeko, ikuspuntu teorikotik interes berezia du juntagailu baten bidez lotutako perpausen jokaerak: koordinazioan komunztadurarik gabeko osagaietan absolutiboak datiboa erraz uztartzen duen bitartean, jakatuta dagoen koordinatuetan inoiz ez da horrelakorik gertatzen:

Halaber, baztertu ditut partizipioa edo *-tal-rik* osagarri zuzenaren gainean predikatutako egitura guztiak, euren barne egitura zuzen ez bada ere, hauentzako analisi gehienek nolabaiteko bertsio inakusatiboa dagoela argudiatzen dutelako, dela egitura pasiboa osatzen dutelako (Rebuschi 1983, etab.) dela nolabaiteko egitura biklausala dutelako (Ortiz de Urbina & Uribe-Etxebarria 1991; Oyharçabal 1991; Zabala 1993; Berro 2019 eta bertako erreferentziak).

- (ii) a. Hotzak eta maskurrez beteak, eskuak elkarri tinko helduak zituen; hildako baten eskuak ziruditen. (J. Dos Passos, *Manhattan Transfer* [itz. López de Arana, 1999])
- b. Eta elkarri apata, pega-pega, multzotuta datorrean, elur-moltso [...] hauek [...] (P. Zabala, *Naturaren mintzoa*, 1999)

Testuan eztabaidarako erabiliko ditudan adibide guztiak zalantzarik gabe egitura ditransitiboa dutenak dira.

- (26) a. Ukondoak idazmahai gainean jarri, eskuak elkarri lotu, kokotsa haien gainean ipini, eta serioz begiratu zion. (M. A. Mintegi, *Denak du bere prezioa*, 2002)
- b. Galoidunak hatz luzea eta erakuslea elkarri itsatsi eta agur keinu bat egin digu bi hatzak kaskora eramanez, begia keinatuz. (H. Cano, *Piano gainean gosaltzen*, 2000)
- c. Onartu ezin den falazia horren baiespena jokaera oker honetan biltzen da: datu zientifikoak (hoc post hoc) aurkitu ahala 'hautespen' izena duen (propter hoc) eskupeko hariaz elkarri josi, eta gero zera baietsi: datuek eurok dakartela 'hautespen' haria. (J. Garate, *Gizakia maitagogoia da*, 2001)

Ondorioz, *EPG*-ren azterketak datibo argumentua deribazioan absolutiboaren gainean —berau o-komandatzan duen posizio batean, hain zuzen— buka badezake ere, erakusten digu bi argumentu hauek komunztadura erlazioetan sartzen ez diren egoeretan datiboa absolutiboaren o-mandoaren eremuan dagoela, predikatu batzuekin behintzat. Faktore adierazgarria komunztaduren presentzia da, baina egituraren erlazio hierarkikoak iraultzen dituen heinean, ez gara ari ezaugarri morfologiko bati buruz soilik, komunztadura erlazio sintaktikoari buruz baizik. Hurrengo atalean honen inguruan zenbait ohar azkar egingo dut.

3. Zenbait ondorio sintaxi egiturari begira

Alde enpirikoan, aurreko atalaren punturik nabarmenena da *-TZE* perpausetan eta, orokorrago, aditz komunztadurarik gabeko zenbait egituratan, datiboa eta absolutiboaren erlazio hierarkikoa komunztaduradun perpaus jokatuenean kontrakoa dela. Egitura ditransitiboek dagokiela, Ipar-ekialdeko datibo komunztaduraren auzian bi egitura daudela pentsatzea dagoeneko zaila bazen, hemen aztertu ditudan testuinguruetarako egitura *ad hoc* bat dagoela proposatzea ez dirudi erraz oinarritu daitekeenik. Beraz, perpaus jokatuena eta ez jokatuena erlazio semantikoen islapenean gutxieneko batasuna onartzen bada, beste guztia berdina mantendurik bien arteko erlazio hierarkikoen iraulteta bakar-bakarrik sintaxian gertatutako eragiketa baten ondorioa izan daiteke. Bietarik «oinarrizko» egitura perpausa ez jokatuena islatzen dela eta, ondorioz, $ERG > DAT > ABS$ hurrenkera eratorria dela pentsa daiteke, beraz.

Baina, argumentuen hurrenkeraz haratago, beste ondorio teoriko batzuk ere atera daitezke euskal gramatikan garrantzia izan dezaketenak. Lehena kasu eta komunztadura erlazioaz: egitura hauek bat ere komunztaduraren morfologiaren arrastorik erakusten ez badute ere aditzaren argumentu nominalak perpaus mailako ohiko kasuekin markaturik datozela. *-TZE* perpausen kasuan, egiturazko kasuaren hipotesia jarraitu ohi da euskal gramatikan, eta ezkutuko kasu eta komunztadura erlazio abstraktuak proposatu izan dira lan gehienetan, Ortiz de Urbinaren (1989) lan aitzindariarekin hasi eta gaur egun arte. *Hatsarre eta Parametroen* ereduaren urteetan gobernatu duen kasu teoriaren barruan, txanpon beraren bi alde desberdin ziren kasua eta komunztadura. Hortaz, hipotesi neutroena zen pentsatzea *-TZE* perpaus beste testuinguruetan kasua ezartzeko erabiltzen ziren mekanismo berberak

errepikatzen zituztela. Hizkuntza gehienen joera orokor eta ereduztat hartzen den perpausezko subjektuen ezintasunarekin konparatuta, euskararen *-TZE* perpausen portaera arazo teoriko interesgarritzat hartu izan da beti, baina ez zen zalantzan jar-tzen argumentuok kasua jaso behar zutela ohiko konfigurazioen modura eta, ondorioz, *-TZE* perpausetan ere ergatibo, datibo eta absolutibo argumentuek komunztadura abstraktua mantentzen zutela aditz ez-jokatuekin. Desberdintasuna modu batera edo bestera aditz morfologiara murrizten zenez, argumentuen arteko hierarkia bera ontzat ematen zen eta ez da motibazio handirik egon argudiatzeko ageriko komunztadura zuten beste testuinguruetakako *NORK > NORI > NOR* hierarkia testuinguru ez-jokatuetan bestelakoa izan zitekeenik; adibide gisa, ikusi Ortiz de Urbina & Uribe-Etxebarriaren (1991: 1007) eztabaida gai honen harira. Ildo beretik, *Agree* sistemak (Chomsky 2000, 2001 etab.), teknikoki beste modu batera egiten badu ere, kasu erkaketa mantendu egiten du komunztaduraren nolabaiteko bizkarroi gisa.

Hala ere, aspaldidanik dakigu *-TZE* perpausak ez direla perpaus jokatuek bezala portatzen komunztadurarekin zerikusia duten beste zenbait ezaugarriari begira. Desberdintasun ezagunena, Lakak (1993) erreparatu zuenez, perpaus jokatuek eta ez-jokatuek Pertsona-Kasuaren Mugari (PKM; *Person-Case Constraint* ingelesez) begira erakusten duten kontrastea da:

- (27) a. *Zuk (ni) harakinari saldu n(a)iozu
 b. Gaizki iruditzen zait [zuk ni harakinari saltzea]

Euskarazko harakinaren adibidea eta bere aldaerak ezagunak dira PKM-ren literaturan mundu osoan, gehienetan murriztapena semantikoa izan ezin daitekeela argudiatzeko erabilita, baina gehienetan *-TZE* egiturei esleitu zaizkien analisi gehienak ez dira emaitza hauekin guztiz bateragarriak eta (28a-b)-ren kontrastea oso gutxitan leporatu zaio bi egituren arteko oinarritzko desberdintasun sintaktiko zehatz bati.

Hemen landutako aditz jokaturik gabeko egitura guztien portaerak iradokitzen du ageriko komunztadura duten egiturekiko oinarritzko diferentzia sintaktiko bat badagoela, aditzaren barne argumentuei dagokiela behintzat. Badirudi ageriko aditz komunztadura duten perpausetan erlazio hori estrukturalki gauzatzen den bitartean —erlazio hierarkikoen aldaketak, besteak beste, erakusten duenez—, komunztadurarik gabeko egituretan aditzaren argumentuak AS barruan iltzaturik gelditzen direla, argumentu hauek komunztadura proiektzioetara (*aS*, *ahotsS*, *AplikS*, *DenbS* edo dena delakora) mugitu gabe. Bestela esanda, egitura hauetan guztietan komunztadura morfologikoaren falta ez da «hutsune» morfologiko bat, dagokion prozesu sintaktikoaren faltaren sintoma eta ondorioa baizik.¹¹ *-TZE* perpausen kasuan komunztadurarik gabeko egiturak direla defendatu izan da inoiz, baina ondorio hauek ez

¹¹ Bere orokortasunean harturik, badirudi aztertu ditudan testuinguru ez-jokatuen komunztadura morfologikoaren eta komunztadura sintaktikoaren falta bat datozela, azken hau argumentuen arteko hierarkian islatzen delarik. Baina horrek ez du esan nahi nahitaez komunztadura morfologikorik gabe komunztadura sintaktikoaren erkatzerik ez dagoenik ez eta komunztadura morfologikoa diruditen guztiak komunztadura sintaktiko baten isla izan behar dutenik ere, euskaraz zein beste hizkuntzetan.

dagozkie *-TZE* perpauseri bakarrik. Adibidez, elkarkarien frogak egitura erlazio baten adierazleak badira, (28b-c) adibideek aspektutik beherako koordinatuak izan behar dute, (28a)-ko perpausen koordinaziotik desberdinduz (adibideak, Euskaltzaindia 2022: § 28.4.5h-koak):

- (28) a. Manexek liburuei begiratu zien eta azkenean bizpahiru aldizkari erosi zituen.
 b. Manexek liburuei begiratu eta azkenean bizpahiru aldizkari erosi zituen.
 c. Manexek liburuei begiratu zien eta azkenean bizpahiru aldizkari erosi.

Hala bada, komunztadura eta kasu erkaketa sistemak zeharo banaturik daudela ondorioztatu behar dugu, komunztadura erlaziorik ez dagoenean, kasu erkatze edo ezarketa sistema komunztaduratik kanpoko beste leku batean bilatu behar dugunez.

Emaitza hauek bat datoz Pertsona-Kasuaren Mugaren emaitzekin, ez bakarrik *-TZE* perpausen kasu ezagunean. PKM-ren testuinguruak *EPG*-ren bidez zedarriztatzea ezinezkoa iruditzen zait baina, *-TZE* perpausetan bezala, aipatu beste komunztadurarik gabeko testuinguruetan ere baldintza eten egiten dela dirudi.

- (29) a. Gu denok elkarri aurkeztu eta bilera hasi zuen.
 b. Gu biok elkarri ondo lotuta hasi zen antzerkia.
 c. Gu epaileari salatu ondoren komisaldegira joan zen.
 d. Joan baino lehen, gu biok elkarri ondo lotu!

Ageriko komunztadura falta, argumentuen hierarkia eta PKM-ren etena bat etortzeak azken komunztadura murriztapen hauek forma fonetiko edo morfologia mailako analisiak (Keine & Mendiak 2020, besteak beste) berpiztearen kontra aholkatzen du.¹² Korrelazioek propietate guztien analisi estruktural bateratua eskatzen du eta,

¹² Keine & Mendiak (2020) hainbat elipsi testuinguru aztertzen dute eta erakusten dute, (29)-n bezala, horietan ere PKM ez dela aplikatzen. Ikusi, adibidez beraiek ematen duten ondoko zatiki erantzunak (Keine & Mendiak 2020: (16)):

- (i) a. Galdera: Nor saldu dio Koldok nori?
 Erantzuna: alkateari Jon Δ eta harakinari **ni/zu**

Elipsirako Forma Fonetikoaren ezabaketaren hurbilketa bat hartzen dutenez, sintaxian egitura eliptiko hauen azpian ohiko egitura osoa, komunztadura eta guzti, dagoela ondorioztatzen dute. Beraz, euren egitura hauek —eta, pentsatzekoa da, (29)-ko egiturak ere— sintaxian PKM bortxatuko lukete, baina Forma Fonetikoan elipsiak deribazioa konpontzen du aditz laguntzailea ezabazten duenean. Kontuan izan beraien FF-ren elipsiaren aldeko argumentu nagusia eta egitura osoa dagoela postulatatzeko arrazoiak kasuaren konektagarritasun efektuetan oinarritzen dela. Baina, ikusi dugunez, lan honen emaitzek kasuak eta komunztadurak bide desberdina jarraitzen dutela iradokitzen dute eta egitura hauetan ez dirudi komunztadura sintaktikoa dagoenik. Interesgarria litzateke, bestalde, euren adibideen argumentuen arteko hurrenkera sakonean aztertzea.

Modu berean, Etxeparek egitura erdi-arraillduak (*pseudo-cleft*) tratatzen ditu datibo komunztadurarik gabeko egitura jokatuak balira bezala komunztadurari erlazioei begira (Etxepare 2014: (82)-(83)):

- (ii) a. [_{Erlat} Op_i Jonek igorri t_i duena/*diona] da [_{AS...} liburu bat bere anaiari]_i
 b. [Liburu bat Mireni], horra zer igorri duen/*dion Jonek.

Etxeparek dio biak, absolutiboa eta datiboa, AspS-ren azpian egon behar dutela perpausari goragoko egitura guztia falta zaiolako; hau da, datibo argumentua datibo komunztadura posiziotik baino dezente

nik ikusten dudala, helburu hori komunztaduraren hurbilketa konfigurazionalak lor dezake bakarrik.

Erreferentziak

- Albizu, Pablo. 1998. Generalized Person-Case Constraint: A case for a syntax-driven inflectional morphology. In Myriam Uribe-Etxebarria & Amaya Mendikoetxea (arg.), *Theoretical issues on the morphology-syntax interface (ASJUren Gehigarriak 40)*, 1-33. Donostia: Gipuzkoako Foru Aldundia & UPV/EHU.
- Albizu, Pablo. 2001. Datibo sintagmaren izaera sintaktikoaren inguruan: Eztabaidarako oinarritzko zenbait datu. In Beatriz Fernández & Pablo Albizu (arg.), *Kasu eta komunztaduraren gainean. On Case and agreement*, 9-70. Bilbo: UPV/EHU.
- Albizu, Pablo. 2009. Construcciones inacusativas con dativos posesivos y dativos de interés en vasco: Un análisis derivacionalista. UPV/EHUko eskuizkribua.
- Albizu, Pablo. 2011. Microvariación en las construcciones inacusativas de dativo posesivo del euskera. *Wedisyn's Second Workshop on Syntactic Variation*, 2011ko otsailaren 17-18, Universitat de Barcelona. <https://basqueandbeyond.ehu.eus/pdf/EncuentroBarcelonaProgramaFinal.pdf> (2024/01/26).
- Arregi, Eurídice. 2003. Dative alternations in Basque. Gasteiz: UPV/EHUko master tesia.
- Arteax, Iñigo, Xabier Artiagoitia & Arantzazu Elordieta. 2008. *Antisimetriaren hipotesia vs buru parametroa: euskararen oinarritzko hitz hurrenkera ezbaian*. Bilbo: UPV/EHU.
- Artiagoitia, Xabier. 2001a. Irudiak eta emailak. *ASJU* 35(1). 29-64.
- Artiagoitia, Xabier. 2001b. Seemingly ergative, ergatively seeming. In Julia Herschensohn, Enrique Mallén & Karen Zagona (arg.), *Features and Interfaces in Romance: Essays in honor of Heles Contreras*, 1-22. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Berro, Ane. 2019. Basque adjectival participles: Stative, resultative or experiential. *Glossa: A Journal of General Linguistics* 4(1). 66 (1-37). <https://doi.org/10.5334/gjgl.730>.
- Chomsky, Noam. 2000. Minimalist inquiries: the framework. In Roger Martin, David Michaels, Juan Uriagereka & Samuel Jay Keyser (arg.), *Step by Step: Essays in Honor of Howard Lasnik*, 89-155. Cambridge, MA: MIT Press.
- Chomsky, Noam. 2001. Derivation by phase. In Michael Kenstowicz (arg.), *Ken Hale: A Life in Language*, 1-52. Cambridge, MA: MIT Press.
- EKC = Euskara Institutua (2013).
- Elordieta, Arantzazu. 2001. *Verb movement and constituent permutation in Basque*. Leiden: Leiden University-ko doktorego tesia.
- EPG = Sarasola et al. (2007).

baxuagoa dagoela eta, Ipar-ekialdeko datibo komunztadurarik gabeko egituretan bezala, ABS > DAT hurrenkera dugula. Hala dela dirudi baina, aldi berean, Ipar-ekialdeko egituretan ez bezala, datibo komunztadura baino gehiago falta dela ematen du. Absolutiboa ere komunztadurarik gabe dago eta aditz laguntzailearen NOR3 komunztadura forma ez-markatuaren adierazlea besterik ez da. Konparatu, adibidez, honako adibideak:

- (iii) a. Jonek hautatu t_i duena/*zaituena] zu $_i$ zara.
 b. Jonek aurkeztu t_i duena/dituena/*gaituena] da. [vp...gu gure gurasoei]_i
- (iv) a. [Ni bere mendiko bordan] horra nor ezkutatu zuen Jonek.
 b. [Zu gure gurasoei], horra nor aurkeztu duen/*dion/*zaituen Jonek.

- Etxepare, Ricardo. 2014. Contact and change in a minimalist theory of parameters. In Carme Picallo (arg.), *Linguistic variation in the minimalist framework*, 108-139. Oxford: Oxford University Press.
- Etxepare, Ricardo & William Haddican. 2017. Repairing final-over-final condition violations: Evidence from basque verb clusters. In Laura R. Bailey & Michelle Sheehan (arg.), *Order and structure in syntax I: word order and syntactic structure*, 135-158. Berlin: Language Science Press.
- Etxepare, Ricardo & Beñat Oyharçabal. 2009. Bi datibo ifar-ekialdeko zenbait hizkeratan. *Lapurdum* 13. 145-158.
- Etxepare, Ricardo & Beñat Oyharçabal. 2013. Datives and adpositions in Northeastern Basque. In Beatriz Fernández & Ricardo Etxepare (arg.), *Variation in datives: A micro-comparative perspective*, 50-95. Oxford: Oxford University Press.
- Etxepare, Ricardo & Myriam Uribe-Etxebarria. 2008. On negation and focus in Spanish and Basque. In Xabier Artiagoitia & Joseba A. Lakarra (arg.), *Gramatika jaietan Patxi Goenagaren omenez (ASJUren Gehigarriak 51)*, 287-310. Bilbo: UPV/EHU & Gipuzkoako Foru Aldundia.
- Euskaltzaindia (Gramatika Batzordea). 2022. *Euskararen gramatika*. Bilbo: Euskaltzaindia.
- Euskara Institutua. 2013. *Euskal Klasikoen Corpusa (EKC)*. Bilbo: UPV/EHU. <http://www.ehu.eus/ehg/kc/> (2024/01/05).
- Fernández, Beatriz. 1997. *Egiturazko kasuaren erkaketa euskaraz*. Bilbo: UPV/EHU.
- Fernández, Beatriz. 2014. Goi- eta behe-datiboak eta datibo-komunztaduraren murriztapena: iparekialdeko hizkerak eta euskara estandarra. In Irantzu Epelde (arg.), *Euskal dialektologia: Lehena eta oraina (ASJUren Gehigarriak 69)*, 37-63. Bilbo: UPV/EHU.
- Fernández, Beatriz & Josu Landa. 2009. Datibo komunztadura beti zaindu, inoiz zaindu ez eta batzuetan baino zaintzen ez denean. Hiru ahoko aldagaia, datu iturri bi, eta erre-minta bat: Corsyntax. *Lapurdum* 13. 159-181.
- Fernández, Beatriz & Jon Ortiz de Urbina. 2010. *Datiboa hiztegian*. Bilbo: UPV/EHU.
- Fernández, Beatriz, Jon Ortiz de Urbina & Josu Landa. 2009. Komunztadurarik gabeko datiboen gakoak. In Ricardo Etxepare, Ricardo Gomez & Joseba A. Lakarra (arg.), *Beñat Oihartzabali gorazarre (= ASJU 43)*, 352-380. Donostia: UPV/EHU & Gipuzkoako Foru Aldundia.
- Haddican, William. 2004. Sentence polarity and word order in Basque. *The Linguistic Review* 21. 87-124.
- Hualde, José Ignacio. 1986. Case assignment in Basque. *ASJU* 22(1). 313-330.
- Keine, Stefan & Jon Ander Mendi. 2020. Silencing the PCC. University of California at Los Angeles (UCLA) eta Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)-ko eskuizkribua.
- Laka, Itziar. 1993. The structure of inflection: a case study in X_0 . In José Ignacio Hualde & Jon Ortiz de Urbina (arg.), *Generative studies in Basque linguistics*, 21-70. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Mitxelena, Koldo & Ibon Sarasola. 1987-2005. *Orotariko Euskal Hiztegia / Diccionario General Vasco*, 16 lib. Bilbo: Euskaltzaindia (11. argit. elektr. 2023: <http://www.euskaltzaindia.eus/oeh>).
- Montoya, Estibaliz. 1998. Objektu bikoitzeko egiturak euskaraz. UPV/EHUko eskuizkribua.
- Odria, Ane. 2014. Differential object marking and the nature of dative case in Basque varieties. *Linguistic variation*, 14(2), 289-317.

- Odria, Ane. 2017. *Differential Object Marking in Basque syntax: A microcomparative survey*. UPV/EHUko doktorego tesia.
- Ormazabal, Javier. 2017. Lapurterazko datiboen aldaketak *EKC* corpusean: kronologia baterako arakatzeta. UPV/EHUko eskuizkribua.
- Ormazabal, Javier & Juan Romero. 2017. Historical Changes in Basque Dative Alternations: Evidence for a P-based (neo)derivational analysis. *Glossa: A Journal of General Linguistics* 2(1). 78 (1-39). <https://doi.org/10.5334/gjgl.103>.
- Ortiz de Urbina, Jon. 1989. *Parameters in the grammar of Basque*. Dordrecht: Foris.
- Ortiz de Urbina, Jon. 1995. Datibo komunztaduraren gainean. In Ricardo Gómez & Joseba A. Lakarra (arg.), *Euskal Dialektologiako Kongresua (Donostia, 1991ko Irailak 2-6) (ASJUren Gehigarriak 28)*, 579-588. Donostia: Gipuzkoako Foru Aldundia.
- Ortiz de Urbina, Jon & Myriam Uribe-Etxebarria. 1991. Participial Predication in Basque. In Joseba A. Lakarra & Iñigo Ruiz Arzalluz (arg.), *Memoriae L. Mitcelena magistri sacrum (ASJUren Gehigarriak 14, 2. lib.)*, 993-1012. Donostia: Gipuzkoako Foru Aldundia. <https://doi.org/10.1387/asju.9259>.
- Oyharçabal, Beñat. 2010. Basque ditransitives. In Maia Duguine, Susana Huidobro & Nerea Madariaga (arg.), *Argument structure and syntactic relations from a crosslinguistic perspective*, 233-260. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Pikabea, Josu. 1993. *Lapurtera idatzia (XVII-XIX). Bilakaera baten urratsak*. Donostia: UPV/EHU & Kutxa.
- Pineda, Anna. 2014. *Les fronteres de la (in)transitivitat: estudi dels aplicatius en llengües romàniques i basc*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)-ko doktorego tesia.
- Rebuschi, Georges. 1983. Autour du parfait et du passif basques. In *Piarres Lafitte-ri Omenaldia (Iker 2)*, 545-558. Iruñea: Euskaltzaindia.
- Rezac, Milan. 2008. The syntax of eccentric agreement. The Person-Case Constraint and absolutive displacement in Basque. *Natural Language & Linguistic Theory* 26. 61-106. <https://doi.org/10.1007/s11049-008-9032-6>.
- Rezac, Milan. 2009. Person restrictions in Basque intransitives. *Lapurdum* 13. 305-322.
- Sarasola, Ibon, Pello Salaburu, Josu Landa & Josu Zabaleta. 2007. *Ereduzko Prosa Gaur (EPG)*. Bilbo: UPV/EHU, Euskara Institutua. <https://www.ehu.eus/euskara-orria/euskara/ereduzkoa/> (2024/01/05).
- Zabala, Igone. 1993. *Predikazioaren teoriak gramatika sortzailean (euskararen kasua)*. Gasteiz: UPV/EHUko doktorego tesia.